Tajemnice „Góry wiatrakowej” pod Siecieborzycami gm. Szprotawa

AUTOR:
© MACIEJ BORYNA 2025
MUZEUM ZIEMI SZPROTAWSKIEJ

FOT. 1: GÓRA WIATRAKOWA POD SIECIEBORZYCAMI.

Zwraca uwagę od razu, gdy ją widzimy, bo mocno wyróżnia się w otaczającym ją terenie. Wznosi się pośród pól niczym krater wulkanu. Wzbudza zainteresowanie, rodząc pytania: skąd się wzięła, dlaczego jest inna niż pozostałe, czy coś wyjątkowego na niej się działo?

Wysokość prawie 164 m n.p.m. czyni ją najwyższym punktem na terenie gminy Szprotawa i w ogóle w okolicy. Najprawdopodobniej nie jest to zwykłe wzgórze morenowe, lecz tak zwany kem. Pagóry kemowe są cechą charakterystyczną dla obszarów o rzeźbie polodowcowej.

Wedle obecnego stanu badań nie posiadamy wiedzy, czy miała związek ze starożytnym osadnictwem. Ale bez wątpienia jako miejsce szczególne musiała w sposób naturalny przyciągać uwagę. W okolicy Siecieborzyc czy sąsiedniego Witkowa rejestrowane są megalityczne konstrukcje. Może najwyższe wzniesienie pełniło dla dawnych ludów jakąś funkcję w systemie ich wierzeń czy organizacji społecznej.

Możemy natomiast przypisać jej osadniczo-gospodarczy charakter od późnego średniowiecza. Niemiecki badacz historii lokalnej Georg Steller powołuje się na dokument lenny braci von Knobelsdorff na Siecieborzycach z 1474 roku, w którym wspomniany jest tutejszy wiatrak. Jak przypuszcza Steller, idzie właśnie o tutejszą „Mühlberg”, czyli „górę młyńską”. Ponadto Steller uważa, że to najstarszy udokumentowany wiatrak w dawnym

FOT. 2: POZOSTAŁOŚĆ KAMIENNEJ ZABUDOWY NA GÓRZE WIATRAKOWEJ POD SIECIEBORZYCAMI.

księstwie żagańskim. Poza tym występowały jedynie młyny wodne. W Siecieborzycach w tym samym czasie też był taki nad Stawem olejarskim, we władaniu rodziny von Unruh.

Christoph Fiedler w 1730 roku odkupił od von Knobelsdorffa dwa wiatraki na górze *(zwei Bergwindmühlen)*. A wcześniej odkupił wspomniany wcześniej młyn wodny nad Stawem olejarskim. Jako młynarz wodny *(Wassermüller)* był przywoływany w dokumentach z 1716 i 1722 roku.

Górę wiatrakową wraz z symbolami młynów wiatrowych ujrzymy na różnych mapach z XVIII, XIX i XX wieku.

Oba wiatraki na górze nie dotrwały do współczesności. Ostatni z nich miał zostać rozebrany w latach 1920-1930. Jeszcze około 1940 roku na górze funkcjonowało gospodarstwo rolne zwane „Kühn-Mühlenberg", którego właścicielem był rolnik Ernst Adam. Masywny dom mieszkalny był wtedy wynajmowany robotnikom. Stodoła i stajnia zostały spalone podczas wkraczania Armii Czerwonej w 1utym 1945 roku. Tyle Steller.

Ruiny kamiennych budowli możemy zobaczyć współcześnie, w północno-zachodniej części wzgórza. A przy nich rosną pokaźne drzewa owocowe, z pewnością pamiętające dawnych gospodarzy. Na jego południowym przedpolu w 2025 roku uchwycono kilka fragmentów zabytkowego koła młyńskiego wykonanego z piaskowca. Ponoć była też tam studnia, co jest bardzo prawdopodobne z uwagi na dawną równorzędną funkcję mieszkalną tego miejsca. Obecni mieszkańcy opowiadają, że na wzgórzu w okresie powojennym stała radziecka wieża radiowa, stąd potoczna nazwa dla góry – „wieża".

W Siecieborzycach stały jeszcze od około 1750 roku dwa wiatraki w kierunku Stypułowa, które po II wojnie światowej pracowały.

FOT. 3: WIDOK Z GÓRY WIATRAKOWEJ NA SIECIEBORZYCE.

Pozostaje bezspornym, że Góra Wiatrakowa pod Siecieborzycami to nie tylko ciekawy obiekt krajobrazowy i twór geologiczny, lecz również stanowisko o walorach kulturowych. Możemy ją podziwiać ze ścieżki rowerowej Velo Sprotavia. Rozpościera się stąd piękny widok na okolicę. Od strony północnej przebiega stara droga łącząca Siecieborzyce z Borowiną, o czym zaświadcza m.in. kamienny drogowskaz w tej drugiej miejscowości.

W Siecieborzycach możemy zwiedzić ponadto gotycki kościół, neogotycką kaplicę, renesansowy pałac lub odpocząć pod tutejszą wiatą rowerową Velo Sprotavia.

FOT. 4: FRAGMENT KOŁA MŁYŃSKIEGO NA GÓRZE WIATRAKOWEJ.

FOT. 5: WIATRAK W SIECIEBORZYCACH NA MAPIE REGLERA Z 2. POŁ. XVIII WIEKU.

FOT. 6: WIATRAKI W SIECIEBORZYCACH NA MAPIE WIELANDA Z 1739 ROKU.

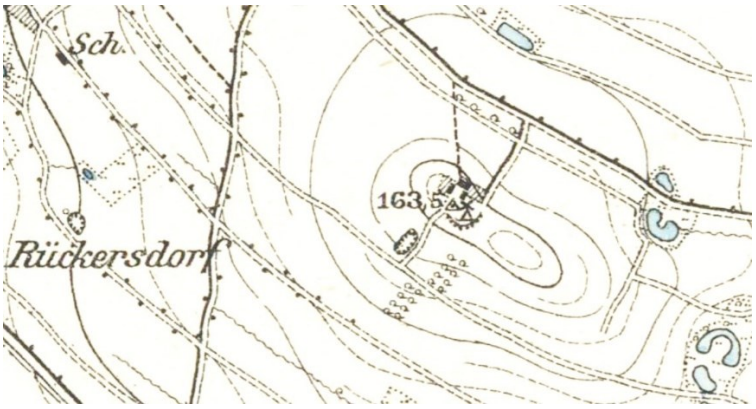

FOT. 7 WIATRAK W SIECIEBORZYCACH NA MAPIE Z 1899 (ARKUSZ HARTAU).

AUTOR:
© MACIEJ BORYNA 2025
MUZEUM ZIEMI SZPROTAWSKIEJ

Na podstawie:
Steller Georg, *Die Wind- und Wassermüller Fiedler in Rückersdorf*, [w:] Sagan-Sprottauer Heimatbriefe Nr. 3/1957, s. 18-19.
Steller Georg, Rückersdorf Die Geschichte des Ortes und seiner Kirche, 1964, s. 5.
Boryna Maciej, Zabytkowy drogowskaz „nach Rückersdorf" w Borowinie (2), 2024.
https://pdfhost.io/v/RG8ZOFn47_ZABYTKOWY_DROGOWSKAZ_NACH_RCKERSDORF_W_BOROWINIE_2_by_MBoryna

Mapy:
Wieland Johann-Wolfgang, Principatus Silesiae Glogoviensis..., 1739.
Regler Ludwig Wilhelm, Schlesien links der Oder ohne die Grafschaft Glatz. 1764–1770.
Meßtischblatt 2481: Hartau, 1901(1899).
Lokalizacja Góry Wiatrakowej (Google Map) https://maps.app.goo.gl/ja4sHojiPrnXp8nQ8

Filmy:
Ruiny na Górze wiatrakowej https://youtube.com/shorts/Rqhj52ZOUhg?si=3-sPUQMn44OPwNvZ
Stare koło młyńskie na Górze wiatrakowej https://youtube.com/shorts/Ah5CxrQCqPM?si=Vrrgfkmf5KNL79lp